

Országos Középiskolai Tanulmányi Verseny 2011/2012.tanév

Magyar irodalom – 2. forduló

Javítási útmutató

A Mikszáth Kálmán írói világa (Új Zrínyiász, Szent Péter esernyője, A sipsirica, A fekete város) című témakörhöz tartozó feladatlap

1. Mikszáth Kálmán regényei egymással párbeszédés kapcsolatba kerülhetnek, megteremtik egymás „tükörkép-regényeit” az ismétlésekkel. A hasonló szerepkörben megjelenő alakok, illetve motívumok ellentétes jelentést kaphatnak a regényekben. Töltse ki a táblázatot, értelmezze az ellentéteket!

a) Hasonló szerepkör – ellentétes sorsú szereplők

SZEREPKÖR	KÜLÖNC
1. regény címe:	<i>Új Zrínyiász</i>
Szereplő neve:	<i>Zrínyi Mikós</i>
2. regény címe:	<i>A sipsirica</i> <i>/Szent Péter esernyője/</i>
Szereplő neve:	<i>Druzsba Tivadar</i> <i>/Gregorics Pál/</i>

Az ellentét értelmezése:

Az Új Zrínyiász c. regényben két idősík „csúszik egymásba”: a XVII. század és a XIX. század. Zrínyi Miklós „különcsége” így látszólag érthető, de a XIX. században neveltségessé válik. Zrínyi igazodni próbál saját korához (bankigazgató lesz), végül megtépett méltóságát megőrzendő Vajdahunyad várkapitányaként újra hősi halált halhat, s visszakerülhet saját korába, megőrizve identitását.

Druzsba tanár úr (A sipsirica) saját korában válik anakronisztikussá, hiszen olyan értékek megőrzése mellett tesz hitet, melyeket saját kora abszurdnak (ld.: névanagramma), sőt örülnék tart. Neveltségessé válik, örültekházába zárják.

/Gregorics Pál (Szent Péter esernyője) mindenáron szeretne saját kortársai közé beilleszkedni, elnyerni környezeté szeretetét. Bármennyire igyekszik is, kortársai

idegennek, különnek tartják. Ám kiderül, Gregoricsnak „titkos élete” van, s a látszólag szívtelen ember igyekszik minden pénzét a vagyonehes rokonság elől elrejtteni, s egyetlen, rajongva szeretett fiáról, Wibra Gyuriról gondoskodni./

Minden igyekezete kudarcba fullad, hiszen az örökség elvész. Alakja azonban nem válik nevetségessé, élete nem értelmetlen, hiszen Gyuri „kereséstörténete” mégis sikeres: a boldogságot találja meg.

SZEREPKÖR	FÉLÁRVA NAIVA
1. regény címe:	<i>A fekete város</i>
Szereplő neve:	<i>Görgey Rozáli</i>
2. regény címe:	<i>A sipsirica</i>
Szereplő neve:	<i>Johanka Jahodovska (a sipsirica)</i>
<p>Az ellentét értelmezése:</p> <p><i>Mindkét lány „bakfis”.</i></p> <p>Görgey Rozáli édesanyját vesztette el, apja (aki a regény végéig kételkedik apaságában) gondoskodik róla. Rozáli tiszta lány, bár alig ismeri apját, következetesen mellette áll, nem árulja el őt. Tiszta szívéből megszerette Fabriciust, ám szerelmük áldozatul esik Lőcse és Görgey harcának, illetve Fabricius, az ifjú lőcsei bíró differenciálatlan buzgalmának.</p> <p>A sipsirica édesapját vesztette el, anyja „gondoskodik” róla. Jahodovska az áldozatos anya álarca mögé bújva „praktikus” lépésre szánja el magát („Akkor kell a cseresznyét enni, amikor az ropogós.”), eladja lányát. Johanka nem keresi az igazi szerelmet, kitartottként boldognak, legalábbis elégedettnek mondja magát.</p>	

A regények címe és a szereplők megnevezése: 0,5 pont. Az értelmezés: 1 pont.

Összesen: 4 pont

b) Közös eredetű motívumok – ellentétes funkcióban

MOTÍVUM	VALLÁSOS
1. regény címe:	<i>Szent Péter esernyője</i>
A motívum megnevezése:	<i>Szent Péter leszállt a mennyből, hogy az árva lánykán segítsen – egy esernyővel</i>
2. regény címe:	<i>Új Zrínyiász</i>
A motívum megnevezése:	<i>Gábor arkangyal korán fújta meg trombitáját, s pár évvel korábban „támasztotta fel” Zrínyiéket.</i>
<p>Az ellentét értelmezése</p> <p><i>A Szent Péter esernyője c. regényben a vallásos motívum, Szent Péter, illetve annak földi segítsége, egy megbízhatatlan vénasszony babonás magyarázata, s a regényvilágban megcáfoltatik. Szent Péter esernyője, annak titokzatos „feltámasztó ereje” a legendaképzés alapja, azaz a regény világa valóságanalóg. Az esernyő köré épülő legenda egyszerre ironikus és humoros.</i></p> <p><i>Az Új Zrínyiász c. regényben a mennyei tévedés, a korai feltámasztás mint „történeti valóság”, tény jelenik meg, Zrínyiék a XIX. század élő szereplői lesznek, azaz az egész regényvilág a kezdetektől imaginárius. Gábor arkangyal tévedése arra ad lehetőséget, hogy két kor, két értékrend szereplői szembesülhessenek egymással. Az arkangyal tévedése a szatíra forrása.</i></p>	

MOTÍVUM	ÁLARC/ÁLRUHA
1. regény címe:	<i>Quendel Gáspár</i> <i>/Görgey János, Görgey Rozáli/</i>
A motívum megnevezése:	<i>A fekete város</i>
2. regény címe:	<i>Gregorics Pál</i> <i>/Jahodovska/</i>
A motívum megnevezése:	<i>Szent Péter esernyője</i> <i>/A sipsirica/</i>
<p>Az ellentét értelmezése:</p> <p>Quendel apó <i>A fekete város rejtőzködő alakja. Senki nem tudja (Görgey kivételével), ki is ő valójában. Több személyisége, több élete van (kereskedő, török háremtartó, magyar nemes...) Mindenhol kívülálló, s a külső nézőpontot képviseli akkor is, mikor a lőcsei tanács szemébe kiáltja véleményét: „Gyilkosok vagytok...” Quendel egyszerre rejtőzködik saját családja (hedonista hajlama miatt) és az ellenséges lőcsei polgárok elől (Görgey védelme).</i></p> <p><i>/Görgey János (álruhát visel, álarcot nem) a történelmi regények tipikus alakja, összeesküvő, a szabadságért küzdő ember, akinek az álruha azért szükséges, hogy a megtorlás ellen menekülve felesége közelében lehessen. Elfogatása és leleplezése a regény ironikus motívuma. /</i></p> <p><i>/Görgey Rozáli, név- és ruhacseréje a romantikus regények kelléktárába tartozik. Nem azért rejtőzködik, mert álarcot akar viselni, az álruha, az álnév a menekülés eszköze./</i></p> <p>Gregorics Pál <i>saját rokonsága, s nem az ellenség elől bujkál. Törvénytelen gyermekéről akar gondoskodni, az álca arra szolgál, hogy vagyont gyermekének megőrizze.</i></p> <p><i>/Jahodovska nem visel álruhát, ám arca álarc, maszk. Az önfeláldozó, gyermekéért élő tisztességes anya maszkját hordja, közben eladja lányát kitarottnak. Druzsba szeretné ezt az álarcot lerántani róla, ám nem sikerül. Jahodovska folytathatja szerepjátékát, Druzsba örültekházába kerül./</i></p>	

A regény címe és a motívum megnevezése: 0,5 pont. Az értelmezés: 1 pont.

Összesen: 4 pont

2. Az alábbi helyszínek Mikszáth Kálmán életpályájával kapcsolatosak. A helyszínek mellé írja be, milyen szerepük volt az író pályájában, társadalmi szerepvállalásában!

Rimaszombat:

A középiskola alsó hat osztályát itt végezte.

Selmecbánya:

Az evangélikus líceumban érettségizett 1866-ban.

Szeged:

Az ellenzéki Szegedi Napló szerkesztőségének meghívására két és fél évet tölt itt (1878-80)

Illyefalva, Fogaras, Máramarossziget:

Ezen helyek mandátumaival volt a Szabadelvű Párt képviselőjeként a parlament tagja (1887-től)

Minden helyes válasz: 1 pont. Összesen 4 pont

3. Nevezze meg, az alábbi regények jellemzően mely műfajokat idézik meg! A megidézett műfaj két jellemzőjét emelje ki! (Egy műfaj egyszer szerepelhet a táblázatban.)

REGÉNY	A MEGIDÉZETT MŰFAJ	A MŰFAJ JELLEMZŐI
Új Zrínyiász	<p><i>barokk eposz</i></p> <p><i>lovagregény-paródia(Cervantes: DonQuijote)</i></p> <p><i>(anekdota, adoma, történelmi regény, realista társadalmi satíra)</i></p>	<p><i>a) mitológiai apparátus</i></p> <p><i>b) üdvtörténet, keresztények, pogányok küzdelme, barokk körmondatok, történelmi héroszok</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>főhőse kortévesztő különc</i> - <i>utazástörténet, melyben két értékrend, két világ szembesül</i> - <i>a hőst szembesítik tévedésével</i>

Szent Péter esernyője	<i>legenda</i> <i>(mese, anekdota, romantikus kalandregény)</i>	a) <i>keresztény szentek életéről szól, olvasandót jelent</i> b) <i>témája a szent csodatételei</i>
A sipsirica	<i>pásztorregény, illetve pásztorregény-paródia</i> <i>(anekdota, társadalmi szatíra)</i>	a) <i>idilli, természeti táj, a görög mitológia szereplői</i> b) <i>idilli környezetben kibontakozó szerelem, költészet</i>
A fekete város	<i>történelmi regény</i> <i>(anekdota, krónika, adoma)</i>	a) <i>Létező történelmi kor, helyszínek, melyek díszletként szolgálnak</i> b) <i>Kitalált és valóban élt személyek, a történet fiktív, elszakad a történelemtől</i>

A megidézett műfaj, két jellemző tulajdonságával: 1 pont. Összesen: 4 pont

4. Mikszáth és a magyar irodalmi élet

A) Az író több irodalmi társaság is tagjai közé választotta. Nevezzen meg ezek közül kettőt!

Petőfi Társaság 1881

Kisfaludy Társaság 1882

(Magyar Tudományos Akadémia 1889)

B) Több irodalmi folyóiratnak is munkatársa, ill. szerkesztője volt Mikszáth Kálmán. Nevezzen meg ezek közül kettőt!

Magyar Néplap szerkesztője Pesten (1873)

Szegedi Napló (1878-1880)

Pesti Hírlap (1881)

Minden helyes válasz: 0,5 pont. Összesen 2 pont

5. Mikszáth Kálmán írásművészetét a „XX. századba átnyúló XIX. századi romantikus és realista” epikához szokás sorolni. Azonban a modern és a posztmodern írók is elődjüknek tekintik. Nevezzen meg a Mikszáth-epikából négy olyan mozzanatot, melyet a modernizmus, illetve a posztmodernizmus saját előzményének tekint!

- a) *A műfaji sémák átlépése, új műfaji szintézis kialakítás*
- b) *Az anekdota retorikailag a modernizmus nyitánya, megmutatja a szereplők kicserélhetőséget, azt, hogy az egyes világok nyelvileg nem átjárhatóak.*
- c) *A hangnemek különös keverése (pl.: A fekete város: groteszk és tragikus).*
- d) *A narrátori nézőpontok kezelése. Pl.: a legendaképzés esetében a különböző nézőpontok horizontját nem lépi át a narrátor (Szent Péter esernyője), máskor a narrátori nézőpontot elbizonytalanítja (A sipsiricában egyszerre része a történetnek a narrátor, mintha az asztaltársaság tagja lenne, máskor kívülálló, mindentudó).*

Minden helyes válasz 0,5 pont. Összesen: 2 pont

FIGYELEM!

A feladatlap megoldása után kidolgozandó TÉTEL CÍME:

„Más szemével másként is lehet látni”

Nézőpontok és hangnemek keveredése Mikszáth Kálmán regényeiben

A **Dsida Jenő költészete** című témakörhöz tartozó feladatlap

1) Egészítse ki a Dsida-kiadványok **címét!**

- a) *Leselkedő* magány
- b) Angyalok *citeráján*
- c) *Rettenetes* virágének
- d) *A jövőendő havak* himnusza
- e) Magyar *karaván* Itálián *keresztül*
- f) Séta egy *csodálatos szigeten*

Elérhető pontszám: válaszelemenként 0,5 - 0,5 pont, összesen 3 pont

2) Dsida Jenő életrajzából kiemeltünk **négy** nevet. Fogalmazza meg röviden a **költő** és a **megnevezett személy** kapcsolatát! Rövid, lényegre törekedő válaszokat várunk!

- a) Márton Áron: Kanonok-plébános; ő végezte 1938-ban a temetési szertartást (Kolozsvár, Házsongárd).
- b) Imbery Melinda: Nagy szerelme, akit 1936-ban eljegyzett, 1937-ben feleségül vett. Versek, levelek őrzik szép kapcsolatukat.
- c) Benedek Elek: Ő fedezte föl a tehetséges költőt; ő indította el a pályáján. Segítette, hogy híres gyermekújságjában, a Cimborában, megjelenhessenek Dsida Jenő írásai.
- d) Kuncz Aladár: Író, szerkesztő, kritikus, műfordító, akihez Dsida Jenő tanítványi-baráti szeretettel kötődött. Példakép, akinek emlékét több versben is megörökítette.

Elérhető pontszám: válaszelemenként 1 - 1 pont, összesen 4 pont

3) **Nevezze meg** a Dsida-versek „**lírai hőseit**”!

- a) Főként *nagybátyjának*, aki meghalt a galíciai harcúterén (a keresztnévét tőle kapta).
- b) *Ilonka*
- c) *Edgar Allan Poe: Annabel Lee (Lee Annácska)*
- d) *Csokonai Vitéz Mihályt* „idézi meg”
- e) *Kutyája, Tinti*

Elérhető pontszám: válaszelemenként 0,5 – 0,5 pont; a c) kérdésre adott feletért 1 pontot kaphat - összesen 3 pont

4) „Költő, semmi más” (Molter Károly)

Dsidát kritikusai pályájának első szakaszában túlzott apolitikussággal vádolták.
Fejtse ki véleményét a megállapítással kapcsolatban!

Minden helytálló, indokolt és igazolt válasz (érv) elfogadható!

Elérhető pontszám: 4 pont

5) Verstani kérdések:

- a) *Hexameterek – Kóborló délután kedves kutyámmal*
- b) *Szapphói strófa – Kettőtört óda a szerelemhez*
- c) *Nagy aszklepiádészi versszak – Szobor és drágakő*
(a Két vers Kuncz Aladárhoz része)
- d) *Tercina – Miért borultak le az angyalok Viola előtt* (IV.

fejezet)

Elérhető pontszám: válaszelemenként 0,5 - 0,5 pont, összesen 4 pont

6) Értelmezze a **Jeruzsálem**-jelképet a két idézet alapján!

„Jeruzsálem! Jeruzsálem! ki megöled a prófétákat, és megkövezed azokat, akik hozzád küldettek; hányszor akartam egybegyűjteni a te fiaidat, miképpen a tyúk az ő kiscsirkéit az ő szárnyai alá, és ti nem akarátok!” (Biblia, Újszövetség, Lukács evangéliuma: 13. rész: 34. vers – a Károli-fordítás szerint)

„Mérges kígyó legyen eledelünk,
ha téged elfeledünk
ó Jeruzsálem!
Nyelvünkön izzó vasszeget verjenek át,
mikor nem téged emleget,
ó Jeruzsálem!
Rothadjon el lábunk-kezünk
mikoron hozzád hűtlenek leszünk,
ó Jeruzsálem, Jeruzsálem!” (Dsidá Jenő: Psalmus Hungaricus – VI. rész)

- Mindkét forrás Jeruzsálemet „hazaként” akarja bemutatni.
- Ezt a hazát óvni, vigyázni kell.
- Ennek a hazának a megmaradásáért aggódunk.
- Ezért a hazáért akkor is cselekednünk kell, ha nem hála, köszönet jár érte, hanem megvetés.
- Így lehet Jeruzsálem a hűség jelképe is.

Elérhető pontszám: 2 pont

A 4. feladathoz hasonlóan minden értékes gondolatot tartalmazó, értékelhető, egyéb válasz is elfogadható!

A *Füst Milán drámái* című témához tarozó feladatlap**1. Értelmezze 1-1 mondatban az alábbi poétikai vagy irodalomtörténeti fogalmak lényegét!**

lírai dráma

A szereplők egy-egy érzelmi tartalom kifejezői, mintegy „beszélő képmások” A lírai drámában a cselekvés (akció) helyett a beszéd, s egy-egy alak mint metaforikus figura áll a jelenetek sorának centrumában. (Vagy: A lírai dráma cselekményének egységei nem oksági összefüggésben, hanem asszociatív módon rendeződnek, ez lehet az írónak, de lehet az alakoknak is asszociációja. Vagy: A hősök saját érzelmi állapotaikra reflektálnak, ők maguk hozzák létre azt a viszonyt, amellyel kifejezhetik indulataikat, szorongásaikat. Csehovot tekinthetjük jellegzetes képviselőjének, Füst Milánnak is jellemző drámatípusa)

új típusú dikció

A lírai drámával összefüggő fogalom. Az ilyen dikciót alkalmazó drámában kitüntetett szerepe van a szereplő beszédének, ám a dialógusokban részt vevők gyakran elbeszélnek egymás mellett. (Vagy: a beszélőnek nem a vita, a másik fél meggyőzése a fontos, hanem csupán saját belső - érzelmi, indulati, hangulati - tartalmainak kifejezése.)

naturalizmus

Az irányzat elnevezése a latin "natura" ('természet') szóból ered. Az ún. klasszikus modernség kezdetén, a 19-20. század fordulóján az irodalomban, a színházművészetben, képzőművészetben megjelenő irányzat v. stílusirányzat (korstílus), amely az egészen valósághű, aprólékos részletekre kiterjedő ábrázolásra törekszik. (Célul tűzi az olyan dolgok bemutatását is, amelyeket szürkének vagy szokványosnak, ridegen hétköznapiak, esetleg éppen riasztónak, taszítónak vagy szorongást keltőnek ítélnék, pl. a nyomor, a bűn, a nyers ösztönkésztetés.... Művelői általában óvakodtak mindenfajta előítéletől és általánosító elmélettől.)

a *Nyugat* című folyóirat

A *Nyugat* a 20. század első felében a magyar irodalmi élet egyik meghatározó, havonként megjelenő folyóirata volt. 1908. január 1. és 1941. augusztus 1. között jelent meg Budapesten. (Füst Milán a kezdetektől publikált benne. A folyóirat az utolsó főszerkesztőjének, Babits Mihálynak a halálával szűnt meg, de ízlés- és műveltségbeli igényformáló hatása továbbra is fennmaradt.)

Elérhető: válaszelemenként 0,5 pont, összesen 2 pont**2. „Életrajzom nincs is, csak munkarajzom van” - írta magáról Füst Milán. Bizonyítsa az író vallomásának igazságát négy különböző műfajú alkotásának megnevezésével!**

Négy különböző műfaj pontos megnevezése és a bibliográfiákban igazolható cím megjelölése esetén bármely Füst-mű említése értékelhető.

Elérhető: válaszelemenként (műfaj+műcím) 0,5 pont, összesen 2 pont

3. Melyik Füst-drámára ismer rá az alábbi levélrészletekből? 5-6 mondatos indoklásában térjen ki a műnek az író pályáján elfoglalt helyére is!

„...Túl sötét - kezdtem hallani nemsokára minden oldalról. S mikor más rosszkedvű vagy sötét látású drámaírókra, például Tolsztojra vagy Strindbergre hivatkozom, azt válaszolták, ezek már elfogadott nevek, s én a színház világában még kezdő vagyok. Írjak előbb valami nyájasabbat!...” (Füst Milán nyílt levele Osváth Ernőhöz 1923-ból)

„...homlokegyenest ellenkező szertartások között, ugyanazt az istent imádjuk mind a ketten: az igazságot. A tiédet általában naturalizmusnak hívják - gyűjtőnév ez, az alkotás, a életábrázolás két (csak kettő van) lehetősége közül az egyik. Törvényét talán így szövegezhethetném meg: az élet tökéletes leírása, a dolgok és emberek tökéletes jellemzése főlegessé teszi azoknak erkölcsi és esztétikai értékelését az író részéről - ez az értékelés, ki-ki számára, bent foglaltatik abban az indulatban, amit az élet tökéletesen sűrített ábrázolása kivált a hallgatóból...” (Karinthy Frigyes levele Füst Milánnak, 1923.)

Mindkét levélrészlet Füst Milánnak a *Boldogtalanok* című drámáját érinti. A válasz indoklásában a dráma hangulati-érzelmi világára, a naturalizmushoz is köthető jegyeire kellett utalni, esetleg ezzel összefüggő eseményt említeni. A teljes válaszhoz hozzátartozik a mű befogadástörténete: hosszú ideig nem jutott színpadra. A levelek dátumából (1923) felismerhető volt, hogy a drámának a keletkezéséhez (1914) képest késedelmes, s akkor sem szélesebb közönséghez eljutó bemutatásához kapcsolódnak. A kortársírói pozitív értékeléseket csak a fél évszázaddal későbbi (1960-as évekbeli) bemutatók, színpadi sikerek igazolták vissza. A dráma mindmáig jelen van a magyar színpadokon.

Elérhető pontszám: 4 pont

FIGYELEM!

A feladatlap megoldása után kidolgozandó TÉTEL CÍME:

Krisztus-motívumok Dsida Jenő költészetében

4.

a) Kiknek szólnak az alábbi megszólítások? Értelmezze a közlésekben rejlő minősítést a *Catullus* című darab szereplőinek egymáshoz való viszonya szempontjából!

Idézet	Megszólított	Értelmezés
<i>Vigasztalj meg, szomorúságom!</i> (Furcsa mosollyal): <i>Hiszen az vagy. - Te vagy a szomorúságom.</i>	Catullus Clodiának	A szenvedély kettős természete ez, Catullus nem tud és nem akar Clodiáról lemondani.
<i>Te szertartásos szerénység. Te okosság. Te önmérséklet.</i>	Clodia Metellusnak	Clodia ironikus megjegyzése gyilkos gúnyt leplez, olyan ítélet, amelynek ellenkezőjét igazolja Metellus sorsa.
<i>Nem ott ácsorogtam két hétig Baiaeban... Te fürdőszajha!</i>	Catullus Clodiának	A szenvedély fokát jelzi, amelyben a szerelmi függőség és a gyűlölet nem állnak távol egymástól (odi et amo).

Elérhető pontszám válaszelemenként 0,5 - 0,5 pont, összesen: 3 pont

b) Értelmezze Catullus alábbi szavainak fontosságát a mű utójátékában!

Mondj neki annyit, hogy befejeztem. Közöm senkihez se lesz többé – és hiába külditek ide Tertulliát vagy akárkit. (Keményen, fájdalmasan) *Én már elváltam azoktól, akiket szerettem.* (Szünet.) *De tudom, hogy őket kell szeretnem ezentúl is, mert ez a sorsom.* (Nem néz reá) *Én őt szeretem ma is, Calvus, és ebbe belenyugodtam.* (Szünet.)

Catullus tudja, hogy sorsa visszafordíthatatlanul lezárult, beletörődéssel, de nem egykedvű nyugalommal veszi tudomásul „jövőtlen” jövőjét. Nem tagadja meg, hanem „sors” gyanánt fogja föl érzelmeit. Tudja, hogy nyugalomból már mindig hiányozni fog a harmónia.

Elérhető pontszám 2 pont

c) **Értékelje az utójáték drámapoétikai szerepét a *Catullus c. drámában!*** (Tömör választ adjon 2-3 mondatban!)

Az utójáték itt egy lírai dráma zárlata. Nem „ötödik felvonás”: nem ez határozza meg a szereplők konfliktusainak megoldását, nyomában nincs katarzis. Ez a részlet lényegében cselekvésmentes, már csak a szereplők (elsősorban a címszereplő) érzelmi és gondolati (filozófiai) reflexióit közvetíti egy tragikus viszonyrendszerben előidézett, megváltozhatatlan helyzetre.

Elérhető pontszám: 2 pont

5. Egyetért-e az alábbi megállapításokkal? Válaszát mindkét állítással kapcsolatban 2-3 fontos érvvel támassza alá!

a) „Füst Milán két drámájának női főszereplői, Róza, illetve Clodia egyaránt démoni figurák.”

Bár mindkét szereplőben érzékelhetően vannak és általuk a dolgok menetére hatnak is nem-rationális, démoni vonások, a kérdésre mégsem várunk feltétlenül egyirányú választ. A lényeg az, hogy a mellette szóló érvek vagy a cáfolatok igazolják a művek alapos ismeretét, s ebből kitűnjön, mit is ért a versenyző a „démoni” fogalmán. A teljesebb válaszhoz szükséges arra is utalni, miért és mennyiben szemlélhető együtt a két különböző dráma egy-egy fontos női szereplője.

Elérhető pontszám: 2 pont

b) „Füst Milán drámái tragikomikusak és ironikusak.”

A válaszban szükséges érzékeltetnie a versenyzőnek, hogy az állítás nem megalapozatlan, hiszen ezek az esztétikai és hangnembeli minőségek az egzisztencialista szemlélet megjelenési formáiként is felfoghatók – s ennyiben jellemzők a Füst Milán-i létszemléletre is. Szükséges és helyes azonban arra is utalni, hogy a megadott formában árnyalatlanul általánosít a kitétel. Ezért az érvelésben szükséges egy-két dráma közelebbről megragadott elemeivel igazolni a tragikomikus jelleget, s ennek kapcsolatát az ironikus hangvétellel vagy hatással. A válasz értékét tehát a versenykiírásban megjelölt drámáknak és – esetleg – az író esztétikai elveinek, önreflexióinak ismerete adhatja meg igazán.

Elérhető pontszám: 3 pont

FIGYELEM!

A feladatlap megoldása után kidolgozandó TÉTEL CÍME:

A drámai kompozíció sajátosságai és szerepe a *IV. Henrik király* című drámában

A Maupassant novellái című témához tartozó feladatlap

1. Ambrus Zoltán 1913-ban megjelent tanulmánykötetében Maupassant-t „a mi időnk leggazdagabb tehetségű elbeszélőjének” és „az újkor Boccacciójának” kiáltotta ki. Milyen hasonlóságok fedezhetők fel két író novelláiban? Nevezzen meg közülük négyet!

Hasonlóságok: -- társadalmi keresztmetszetet adnak műveikben

-- mindkettőjükre jellemző az anekdotikus írásmód

-- novelláikban meghatározó az anekdotikus írásmódjának

-- fontos témájuk a szerelem

-- novelláik egy részében fontos kifejezési mód a komikum stb.

Elérhető pontszám: válaszleemenként 0,5 -0,5 pont, összesen 2 pont

2. Milyen szerepet játszottak Maupassant életében vagy írói munkásságában a megnevezett helyszínek és személyek? (0,5-0,5 pont, összesen 3pont)

a) Korzika

Novellái egy részének fontos színtere, ami Gauguin számára Tahiti, az Maupassant-nak Korzika.

b) Normandia

Szülőföldje, novelláinak egyik legfontosabb színtere.

c) Croisset

Flaubert lakott itt, Maupassant gyakran felkereste mesterét és atyai jó barátját croisset-i otthonában.

d) Algéria

Megrendítő élménye volt algériai utazása, útirajzaiban és A szép fiú című regényében örökíti meg benyomásait, ábrázolja a gyarmatosítás szörnyűségeit.

e) Zola

Zola köréhez (Médani Fiatalok) tartozott Maupassant is, együtt hozták létre a

Médani esték című kötetet, ebben jelent meg a Gömböc című novella is.

f) Straus asszony

Párizsban volt híres irodalmi szalonja, Maupassant jó barátságban volt vele.

Elérhető pontszám: válaszleemenként 0,5 -0,5 pont, összesen 3 pont

3. „A Gömböc, a tanítványom elbeszélése, amelyet ma reggel elolvastam, remekmű; megismétlem a szót, a szerkesztés, a komikum, a megfigyelőképesség remekműve.”
(Gustave Flaubert)

a) Miért foglal el kitüntetett helyet Guy de Maupassant Gömböc című novellája az életműben? (0,5 pont)

1880-ban jelent meg a Médani esték című többszerzős kötetben, egy Zola szerkesztette antológiában. Ekkor harmincéves volt. Flaubert, Maupassant mentora írta: „ A Gömböcöt remekműnek tartom. Igen, fiatalember! Sem több, sem kevesebb, ez mesterre valló mű!”

b) Nevezze meg a novella meséjének helyszínét és történelmi szituációját!

(Válaszelemenként 0,5-0,5 pont, összesen 1 pont)

Rouen

A III. Napóleon bukása utáni megszállás

c) Miért válik emblematikussá a történet nyitó és záró részébe szerkesztett két évés-epizód? (2 pont)

Először a megvetett lány, aki előre gondoskodott harapnivalóról is a meneküléskor, jó szívvel megosztja az ennivalóját az útítársakkal. Viszonzásképpen kénytelenek bevonni a beszélgetésbe legalább. (Mégse ehatték meg az ennivalóját ennek a lánynak anélkül, hogy szóba ne álljanak vele. Tehát beszélgetni kezdtek, eleinte tartózkodóan, később, mikor látták, hogy illedelmes, szabadabban. Bréville grófné és Carré-Lamadonné, akik nagyvilági hölgyek voltak, nagyon finoman kedveskedtek. Különösen a grófné nyájaskodott a nagyon előkelő hölgyek szeretetre méltó leereszkedésével, akiket semmiféle érintkezés nem szennyezhet be. Csak a természetes Loiseau-né maradt barátságatlan, kiben egy csendőr lelke lakozott, keveset beszélt, és sokat evett.) Az elutazáskor az erkölcsi tartásra kényes társaság falatozik, kirekeszti és végképp megveti azt a lányt, akinek „erkölcstelensége” az ára a megszabadulásnak. („Gömböc a korai fölkelés sietségében és zavarában semmire se gondolt, és most kétségbeesetten, dühtől fuldokolva nézte a nyugodtan falatozókat. Először vad harag dühítette, fölnyitotta száját, hogy a szájára toluló szitkok özönével lobbantsa szemükre viselkedésüket, de az izgalom úgy fojtogatta, hogy nem bírt szólani”)

- d) Ismertesse röviden, hogy miért van ellentmondásban a novellában a menekülő társaság tagjainak társadalmi szerepe és a kritikus helyzetben gyakorolt magatartása!
(2 pont)

A szereplők mint a polgárság típusai jelennek meg a történetben.

A tisztességlátszatnak bizonyul, azok vetik meg nyilvánosan a prostituált lányt, akik megalkuvók, csak titokban hódolnak gyarlóságaiknak, és akik a krízis-szituációban épp ezt a lányt bírják rá az önfeláldozásra. Akkor és addig állnak szóba vele, amíg a nyers érdekük megkívánja.

- e) Értelmezze a novella alábbi jelenetét! (1 pont)

„A három hölgy azonban, kiket a lány jelenléte hamarosan összebarátkoztatott, és szinte meghitt közelségbe hozott, ismét beszélgetni kezdett. Úgy érezték, hitvesi véd- és dacszövetségre kell lépniük e szemérmetlen utcarongya ellen, mert a törvényes szerelem mindig lenézi szabad versenytársát.”

Maupassant azt a megfigyelést érvényesíti a jelenetben, hogy az emberek viselkedése természetüktől, valódi beállítódásaiktól függetlenül a közfelfogáshoz igazodik.

Elérhető pontszám: összesen 6,5 pont

4. „A természetfölöttivel együtt az igazi félelem is kiveszett a földről, hiszen igazában csak attól fél az ember, amit nem ért. Megrázhatnak, zavarba hozhatnak, ránk ijeszthetnek a látható veszedelmek. De mi ez a lélek rezdüléséhez képest arra a gondolatra, hogy bolygó kísértettel fogunk találkozni, egy halott ölel magához, vagy előront valami szörny, az emberi iszonyat szülte...” (Maupassant: Félelem)

Néhány történet alapján (Félelem, Nyúzott kéz, A rángó kéz, A halott szerető, Vízen, Családi gyász, Pierrot, Halottvirrasztás stb.) magyarázza meg röviden, miért tartja a szakirodalom a szerzőt az európai kísértet- és fantasztikus novella, a horror-történet megteremtőjének!

Az író a novelláiban szinte minden horrortípus archetípusát megteremtette: írt szellemtörténetet (Nyúzott kéz), pszichológiai thrillert (Őrült), hullasztoriba oltott csattanós történetet (A halott szerető). Novelláiban – jöllehet néha elkalandozott a természetfölöttibe – racionális kívülállással próbálta ábrázolni a borzalmat: talán ezért is tűnik olyan emberközelinek a hideg borzalom, mely írásaiból árad.

Elérhető pontszám: összesen 2 pont

5. Az alábbi novellák alapján jelölje meg Maupassant három gyakori témáját!

Gömböc, Fifi kisasszony, Ordas anyó, Két jó barát, Párbaj, Az örült asszony, Háromkirályok:

Az 1870/71-es porosz-francia háború.

Egy párizsi polgár vasárnapjai, Kirándulás, Görbe este, A gyilkos:

Az örök kispolgár.

A szenteltvíznyújtó, Simon apja, A fiam, Az apa, Pincér, Egy pohár sört!, Parent úr, Az olajfás:

A törvénytelen, titkos, házasságtörésből származó, ismeretlen, elrejtett vagy

elhagyott gyermekekről szóló történetek.

Elérhető pontszám: válaszemenként 0,5 -0,5 pont, összesen 1,5 pont

6. Kortársak és hatások

a) Ki az a magyar író, akit a korabeli kritika „tyukodi Maupassant”-nak titulált? (0,5 pont)

Móricz Zsigmond

b) Milyen szerepet töltött be Turgenyev Maupassant műveinek megismertetésében? (1 pont)

Turgenyev Maupassant barátjaként és lelkes híveként A Tellier ház című novelláskötetét lefordította oroszra, Lev Tolsztojt is ő ismertette meg Maupassant műveivel.

- c) Kik voltak az első magyar méltatói? Nevezzen meg közülük hármat! (Válaszelemként 0,5-0,5 pont, összesen 1,5 pont)

pl.: Kosztolányi Dezső, Ambrus Zoltán, Babits Mihály, Tóth Árpád, Benedek Marcell

- d) Nevezzen meg négy jelentős, kortárs francia képzőművészt! (Válaszelemként 0,5-0,5 pont, összesen 2 pont)

pl.: Rodin, Monet, Renoir, Degas, Toulouse-Lautrec, Pissaro

Elérhető pontszám: összesen 5 pont

FIGYELEM!

A feladatlap megoldása után kidolgozandó TÉTEL CÍME:

**A tragikum és a komikum változatai Maupassant írásművészetében
(néhány szabadon választott novella alapján)
„Ragyogó verőfény, mely mögött kietlen sivárság terjeng...” (Salgó Ernő)**